

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Administracji Publicznej

KAP.410.002.06.2019

Pan
mgr Dariusz Józef Milewski
Dyrektor
Zespołu Szkół im. Żołnierzy Armii Krajowej
w Makowie Mazowieckim
ul. Duńskiego Czerwonego Krzyża 7
06-200 Maków Mazowiecki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/004 – Realizacja programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE)

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół im. Żołnierzy Armii Krajowej w Makowie Mazowieckim ul. Duńskiego Czerwonego Krzyża 7, 06-200 Maków Mazowiecki (dalej: Zespół Szkół lub Szkoła)
Kierownik jednostki kontrolowanej	mgr Dariusz Józef Milewski, Dyrektor Zespołu Szkół, od 1 września 2015 r. (dalej: Dyrektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykorzystywanie przez szkołę Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (dalej: OSE ¹).
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do 13 czerwca 2019 r. (tj. dnia zakończenia czynności kontrolnych w Zespole Szkół).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Administracji Publicznej
Kontroler	Edyta Jamioł, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KAP/42/2019 z 16 maja 2019 r. (akta kontroli str. 1)

¹ OSE – publiczna sieć telekomunikacyjna służąca świadczeniu publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych szkołom. OSE działa w celu: umożliwienia szkole szerokopasmowego dostępu do Internetu; podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych uczniów (zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe Dz. U. z 2018 r. poz. 996, ze zm.) i nauczycieli w ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli; umożliwienia wspomagania procesu kształcenia w szkole.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Zespole Szkół wykorzystywano Ogólnopolską Sieć Edukacyjną zapewniającą szerokopasmowy dostęp do sieci Internet, co przyczyniało się do podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych uczniów i wspomaganie procesu kształcenia poprzez wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Infrastruktura teleinformatyczna Szkoły była należycie przygotowana do korzystania z sieci OSE i zapewniała bezpieczne korzystanie z jej zasobów. Urządzenia przekazane Szkole były prawidłowo wykorzystywane i zabezpieczone przez dostępem osób nieupoważnionych.

Cyfrowe materiały edukacyjne były wykorzystywane w procesie dydaktycznym przez ponad połowę nauczycieli. W Szkole przeprowadzono szkolenia związane z wykorzystywaniem materiałów cyfrowych. Nauczyciele podnosili swoje kompetencje z zakresu technik informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w ramach szkoleń dotyczących bezpiecznego korzystania z sieci Internet oraz wykorzystania TIK.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- przypadków niezgodności urządzeń wykorzystywanych i/lub ich numerów seryjnych wskazanych w protokołach zdawczo-odbiorczych z urządzeniami faktycznie wykorzystywanymi w Szkole w ramach OSE,
- niezetelności danych prezentowanych przez Szkołę w Systemie Informacji Oświatowej w zakresie wykorzystywanych w celach dydaktycznych komputerów oraz liczby urządzeń podłączonych do sieci Internet,
- nierzetelnie sporządzonej dokumentacji dotyczącej realizacji umów o świadczenie usług OSE.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Korzystanie przez Szkołę z Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej

Opis stanu faktycznego

1. Dostęp do sieci Internet w ramach OSE w Zespole Szkół uzyskano 1 czerwca 2016 r. Przyłączenie do sieci OSE nastąpiło w związku z uczestnictwem Zespołu Szkół w programie pilotażowym OSE⁴. Umowa nr 20290 z dnia 22 marca 2016 r. została zawarta pomiędzy Zespołem Szkół a Naukową i Akademicką Siecią Komputerową (dalej: NASK). Zgodnie z umową o realizację programu pilotażowego Zespół Szkół został przyłączony do sieci Internet z wykorzystaniem infrastruktury optycznej, co umożliwiło Szkole testowy dostęp szerokopasmowy do Internetu z prędkością do 1000 Mb/s wraz z możliwością korzystania z usług wspierających procesy edukacyjne. Projekt pilotażowy prowadzony był do 30 czerwca 2018 r.

(akta kontroli str. 73-83)

W dniu 5 lipca 2018 r. z NASK zostały zawarte trzy umowy o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych w Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (dalej: stałe umowy o świadczenie usług OSE), w tym z:

- Liceum Ogólnokształcącym nr II w Zespole Szkół w Makowie Mazowieckim (umowa nr 24992),

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Celem programu pilotażowego było wykonanie przez NASK prac badawczo-rozwojowych dotyczących wykorzystania infrastruktury informatycznej do wdrażania rozwiązań w obszarze edukacji.

- Technikum w Zespole Szkół w Makowie Mazowieckim (umowa nr 24994),
- Branżową Szkołą I Stopnia w Zespole Szkół w Makowie Mazowieckim (umowa nr 24966).

Dyrektor wyjaśnił, że o podpisaniu trzech umów na dostęp do usług telekomunikacyjnych w OSE na ww. szkoły zdecydowała firma NASK.

Zgodnie z §2 stałych umów o świadczenie usług OSE, NASK zobowiązał się do świadczenia:

- a) nieodpłatnej usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu o symetrycznej przepustowości 100 Mb/s,
- b) nieodpłatnych usług bezpieczeństwa teleinformatycznego, obejmujących ochronę przed szkodliwym oprogramowaniem, monitorowanie zagrożeń i bezpieczeństwa sieciowego, w tym wsparcie Szkoły w podejmowaniu działań zabezpieczających uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju,
- c) nieodpłatnych usług ułatwiających użytkownikom OSE dostęp do technologii cyfrowych.

(akta kontroli str. 84-145)

2. Odbiór urządzeń dla Zespołu Szkół potwierdzono pięcioma *protokołami przekazania urządzeń* z 2016 r.⁵ i jednym z 2018 r.⁶, a także czterema *protokołami zdawczo-odbiorczymi instalacji i urządzeń* z 2018 r.⁷. Oględziny przeprowadzone w trakcie kontroli NIK wykazały, że w dwóch budynkach Zespołu Szkół zainstalowanych i wykorzystywanych było łącznie 15 urządzeń dostarczonych przez NASK. Kontrola wykazała brak zgodności niektórych urządzeń wskazanych w protokołach zdawczo-odbiorczych z urządzeniami faktycznie zainstalowanymi w Szkole (szczegółowy opis w części *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 177-189)

3. W związku z realizacją programu pilotażowego, NASK zlecił firmie zewnętrznej przeprowadzenie w Zespole Szkół prac polegających na instalacji i rozprowadzeniu przyłącza światłowodowego do budynków szkolnych. Dyrektor poinformował, że w związku z podłączeniem do sieci komputerowej OSE Szkoła nie ponosiła kosztów związanych z doprowadzeniem okablowania oraz wymiany sprzętu IT.

(akta kontroli str. 80, 301-305)

W Systemie Informacji Oświatowej podano, że w Zespole Szkół do celów dydaktycznych wykorzystywano ogółem 169 komputerów, w tym 40 komputerów przenośnych (wg stanu na 31 grudnia 2018 r.), oraz że wszystkie były podłączone do Internetu. Ustalenia kontroli wykazały, że dane w tym zakresie były nierzetelne (szczegółowy opis w części *Stwierdzone nieprawidłowości*). Dyrektor poinformował, że nie wszystkie komputery będące na stanie Szkoły (169 sztuk) były sprawne i podłączone do sieci OSE, ponieważ okres ich eksploatacji trwał powyżej 10 lat. Ustalono, że w 2019 r. do Dyrektora zostały złożone trzy wnioski o likwidację rzeczowych składników majątkowych użytkowanych w Szkole, w tym 16 komputerów. Dyrektor poinformował, że *obecnie część sprzętu nie spełnia wymogów technicznych i wymaga wymiany (komputery stacjonarne)*, oraz że wg deklaracji nauczycieli i opiekunów na dzień 12 czerwca 2019 r. w Szkole było łącznie 151 komputerów (w tym 43 niesprawne). Do zakończenia kontroli nie dokonano likwidacji niesprawnego sprzętu. Dyrektor wyjaśnił, że w okresie wakacji

⁵ Protokół z 1 czerwca 2016 r., dwa protokoły z 4 października 2016 r. i dwa z 20 grudnia 2016 r.

⁶ Protokół z 5 września 2018 r.

⁷ Protokół z 29 lipca 2018 r. i trzy protokoły z 5 września 2018 r.

przewidziane są prace związane z likwidacją niesprawnego sprzętu komputerowego.

Według stanu na 12 czerwca 2019 r. w Zespole Szkół znajdowało się 108 sprawnych komputerów, z tego do zadań dydaktycznych wykorzystywano 93 (36 mobilnych), a do zadań administracyjnych 15 (trzy mobilne). Do sieci OSE podłączonych było 78 komputerów, w tym 31 komputerów mobilnych. Pozostałych komputerów nie podłączono do OSE, ponieważ – jak wyjaśnił Dyrektor – część komputerów znajdowała się w Pracowni Kształcenia Praktycznego, do której nie doprowadzono sieci OSE. Dyrektor wyjaśnił, że *komputery znajdujące się w Pracowni Kształcenia Praktycznego nie zostały włączone do sieci OSE ponieważ w momencie zatwierdzania projektu sieci NASK w szkole, nie były podjęte decyzje dotyczące wykorzystania budynku przejmowanego przez szkołę (likwidowane Centrum Kształcenia Praktycznego zostało włączone w strukturę szkoły jako Pracownia Kształcenia Praktycznego).*

Szkoła udostępniła uczniom łącznie 63 komputery (w tym 19 mobilnych), spośród których 60 miało dostęp do OSE. Nauczycielom udostępniono 30 komputerów (w tym 12 mobilnych), z czego 28 miało dostęp do sieci OSE.

Dyrektor poinformował, że w związku z podłączeniem sieci OSE nie było potrzeby wymiany sprzętu komputerowego. Obecnie część sprzętu nie spełnia wymogów technicznych i wymaga wymiany (komputery stacjonarne). Wymiana następuje w miarę posiadanych środków budżetowych i zaspakaja najbardziej pilne potrzeby. Łącze kablowe spełnia warunki dotyczące prędkości i komputery podłączone w ten sposób są w pełni wykorzystywane.

(akta kontroli str. 160-174, 301-305, 357-360)

Na dzień 30 września 2018 r. w Zespole Szkół funkcjonowało łącznie 18 oddziałów szkolnych (klas), do których uczęszczało 448 uczniów. Wg stanu na 21 maja 2019 r. w Szkole uczyło się 440 uczniów.

(akta kontroli str. 255-259)

4. W protokole zdawczo-odbiorczym do umowy nr 20290 przedstawiciel NASK oraz Dyrektor Zespołu Szkół potwierdzili uruchomienie usługi: *Szerokopasmowy Dostęp do Sieci Internet*, zgodnie z warunkami technicznymi określonymi w tej umowie. Dyrektor podał, że *w sprawie uruchomienia sieci OSE przeprowadzono pomiar prędkości łącza internetowego przy pomocy Speed Test programu dostępnego w Internecie. Sprawdzono komputery w różnych miejscach i modyfikowano sieć, aby ujednolicić prędkość łącza.*

W trzech protokołach zdawczo-odbiorczych do stałych umów o oświadczenie usług OSE Dyrektor Szkoły potwierdził uruchomienie w dniu 5 lipca 2018 r. usługi OSE, zgodnie z postanowieniami tych umów.

(akta kontroli str.81, 301-305)

5. Zawierając stałe umowy o świadczenie usług OSE, Dyrektor złożył oświadczenie, że Szkoła chce korzystać z bezpłatnych usług wspierających w zabezpieczeniu uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju (tzw. Bezpieczeństwo OSE Plus). Dyrektor poinformował, że w związku z usługą Bezpieczeństwo OSE Plus na komputerach podłączonych do sieci OSE zostały zainstalowane odpowiednie certyfikaty.

(akta kontroli str. 98-99, 119-120, 139-140)

6. W załącznikach nr 5 stałych umów o świadczenie usług OSE z 5 lipca 2018 r. wskazano dane kontaktowe Szkoły i osób, którym przydzielono zadania, w tym m.in. wyznaczono *Koordynatora OSE w Szkole* (nauczyciel informatyki), a także

Technicznego Reprezentanta Szkoły (wicedyrektor Szkoły). Dyrektor poinformował, że w okresie realizacji programu pilotażowego obie ww. funkcje pełnił nauczyciel informatyki. Natomiast w okresie jej długotrwałej nieobecności, funkcję technicznego reprezentanta szkoły od 1 września 2018 r. pełnił inny nauczyciel informatyki.

(akta kontroli str. 98-99, 119-120, 139-140, 301-305)

W badanym okresie występowały przerwy i utrudnienia w działaniu sieci OSE. Awaryjne zgłoszenia do NASK telefonicznie lub mailowo. Dyrektor poinformował, że w okresie pilotażu zgłaszano średnio dwie awarie rocznie. W okresie od września 2018 r. do zakończenia czynności kontrolnych NIK (tj. 13 czerwca 2019 r.) zgłoszono 12 awarii najczęściej związanych z blokowaniem stron internetowych lub brakiem dostępu do Internetu.

Koordinator OSE poinformowała, że problem braku dostępu do Internetu wystąpił po wymianie urządzeń na przełomie sierpnia i września 2018 r., a jego rozwiązanie wymagało licznych kontaktów telefonicznych i dwóch wizyt techników z NASK. Problem ten spowodowany był przydzieleniem Zespołowi Szkół jedynie 40 adresów IP, co było niewystarczające do jednoczesnego zalogowania wszystkich komputerów podłączonych do sieci OSE. W listopadzie 2018 r. pula adresów została zwiększona do 100 adresów IP, co rozwiązało ten problem. Dyrektor poinformował, że najdłuższa przerwa w korzystaniu z sieci OSE spowodowana uszkodzeniem urządzeń w wyniku wyładowania atmosferycznego trwała tydzień. Zgłoszenia dotyczące odblokowania stron internetowych realizowane były do dwóch godzin od zgłoszenia problemu.

W Szkole zidentyfikowano także problem z niepoprawnym działaniem sieci bezprzewodowej (wi-fi), polegający na trudności z podłączeniem się do tej sieci. Koordinator OSE poinformowała, że połączenie z Internetem jest możliwe tylko poprzez dwa z siedmiu punktów dostępowych uruchomionych w Szkole. Podała, że mimo licznych telefonów, maili oraz wizyty technika NASK problem nie został nadal rozwiązany. Poinformowała także, że *NASK stwierdził, że z ich strony wszystko działa poprawnie i oni za brak połączenia nie odpowiadają.* Dyrektor wyjaśnił, że *ww. problem nie wpływa na korzystanie z sieci podczas nauczania. Planowane jest podjęcie działań w celu przywrócenia sieci wi-fi na terenie Szkoły. Prace te koordynuje firma zajmująca się serwisowaniem urządzeń informatycznych w Szkole.*

Do zakończenia kontroli NIK nie został także rozwiązany przez NASK problem braku dostępu do elektronicznej Kroniki Szkolnej. Dyrektor Szkoły 14 maja 2019 r. wystąpił pismem do NASK o nadanie stałego adresu IP dla serwera, na którym jest zainstalowana Kronika Szkolna, w celu skonfigurowania linii i uzyskania pełnego dostępu do kroniki.

(akta kontroli str. 260-261, 336-338, 341-342)

W trakcie kontroli zweryfikowano rzeczywistą prędkość dostępu do sieci Internet poprzez OSE. Stwierdzono, że w Szkole prędkość pobierania danych wynosiła od 77,3 Mb/s do 93,82 Mb/s, a prędkość wysyłania od 93,42 Mb/s do 96,09 Mb/s.

(akta kontroli str. 235-247)

7. Na terenie Szkoły znajdowało się siedem punktów dostępowych do bezprzewodowej sieci OSE. W związku z realizacją stałych umów o świadczenie usług OSE urządzenia te zostały przekazane Szkole 5 września 2018 r. Dyrektor poinformował, że *w okresie pilotażu nauczyciele i uczniowie korzystali z możliwości łączenia się z Internetem przez sieć wi-fi. Osoby chcące korzystać z tej możliwości zgłaszały się do koordynatora w celu uzyskania indywidualnych haseł dostępu. Zainteresowanie dostępem do sieci wi-fi mała, a obecnie brakuje zainteresowania ze strony uczniów i nauczycieli. W latach 2016-2018 hasła dostępowe do bezprzewodowej sieci OSE przydzielone były 29 nauczycielom i 223 uczniom.*

(akta kontroli str. 167-176, 336-342)

8. W związku z udziałem Szkoły w programie pilotażowym:

- Koordynator OSE w 2016 r. brała udział w trzech spotkaniach zorganizowanych przez NASK (we wrześniu, w październiku i w listopadzie), które dotyczyły wdrażania procedur korzystania z sieci OSE i wykorzystania sprzętu komputerowego w pracy, a w maju 2017 r. w spotkaniu dotyczącym wykorzystania technologii cyfrowych i narzędzi edukacyjnych w nauczaniu;
- nauczyciele Zespołu Szkół brali udział w dwóch videokonferencjach organizowanych przez NASK pn. *Nowe zasoby it-szkoły* (w listopadzie 2016 r. i lutym 2017 r.);
- wybrane klasy i uczniowie brali udział w videokonferencjach organizowanych przez NASK pn. *Zaprogramuj się na dobrą zabawę* (październik 2016 r.); *Jak czujniki pomagają naszym zmysłom i Gry bitewne, czyli buduj, maluj, graj* (listopad 2016 r.); *Własność intelektualna, Techniki biometryczne – twarz, podpis, technika dłoni, Tworzenie stron www* (grudzień 2016 r.).

Dyrektor poinformował, że po zakończeniu umowy o udział w programie pilotażowym, Szkoła nie była informowana o możliwościach wykorzystania sieci OSE, w tym w szczególności o opracowanych i udostępnionych cyfrowych materiałach edukacyjnych.

(akta kontroli str. 301-331, 336-342)

Od 19 lutego 2018 r. Szkoła bierze udział w organizowanym przez NASK projekcie pilotażowym pn. *Kampania Antysmogowa w Placówkach Edukacyjnych przy wykorzystaniu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE)*. Zgodnie z umową współpracy (zawartą na dwa lata) projekt ma służyć wykorzystaniu technologii informatycznych w szkołach do mierzenia poziomu smogu (tj. oceny jakości powietrza), a poprzez to do zwiększenia świadomości uczniów, ich rodziców, jak również nauczycieli w zakresie znaczenia problematyki jakości powietrza, jako wspólnego dobra o szczególnym znaczeniu. Przedstawiciele Szkoły wzięli udział w spotkaniu informacyjnym dotyczącym projektu Europejska Sieć Antysmogowa, organizowanym przez NASK, w trakcie którego m.in. przekazano informacje na temat zasad działania czujników powietrza zainstalowanych w szkołach oraz metod odczytu danych na elektronicznych wyświetlaczach przy czujnikach i za pomocą strony internetowej www.esa.nask.pl, przedstawiono także informacje na temat proponowanych działań informacyjno-edukacyjnych. W kwietniu 2018 r. odbyło się w Szkole spotkanie uczniów, nauczycieli i rodziców z zewnętrznym ekspertem Polskiego Alarmu Smogowego, a uczniowie uczestniczyli w konkursie plastycznym na temat smogu, organizowanym przez NASK.

(akta kontroli str. 194-234)

W dniu 7 czerwca 2019 r. Dyrektor Szkoły wziął udział w Kongresie edukacyjnym NASK. Celem Kongresu organizowanego po raz pierwszy było *zainspirowanie, zarażenie pasją i prezentacja możliwości nowoczesnych technologii w procesie kształcenia*. Wykłady obejmowały m.in. następujące tematy: *Lekcja: Enter, czyli przyszłość zaczyna się dziś; Cyfrowa szkoła: koniec teorii, czas na wdrożenie; Analiza VR/AR jako narzędzi wspomagających nauczanie; Bezpieczeństwo w sieci to bezpieczeństwo w życiu – rola dorosłych w ochronie dzieci online*.

(akta kontroli str. 332-334)

Nauczyciele w Zespole Szkół wykorzystywali cyfrowe materiały edukacyjne zarówno w nauczaniu ogólnym, jak i zawodowym. Dziewięciu spośród 18 nauczycieli przedmiotów ogólnych (zatrudnionych na pełny etat) w trakcie zajęć z: języka

polskiego, języka angielskiego, geografii, biologii, historii, wiedzy o społeczeństwie, podstaw przedsiębiorczości, edukacji dla bezpieczeństwa, religii oraz zajęć z pedagogiem, korzystało z materiałów cyfrowych. Natomiast ośmiu z 15 nauczycieli przedmiotów zawodowych (zatrudnionych na pełny etat) korzystało z takich materiałów w trakcie nauki przedmiotów m.in.: kultura zawodu, rośliny ozdobne, ochrona i kształtowanie krajobrazu, marketing, organizacja salonu fryzjerskiego, prowadzenie działalności gospodarczej w agrobiznesie. W trakcie zajęć dla klas od I do IV Technikum oraz klas od I do III Branżowej Szkoły I Stopnia nauczyciele wykorzystywali m.in. prezentacje multimedialne, filmy fabularne, filmy instruktażowe i programy edukacyjne, publikacje, ankiety, nagrania do ćwiczeń ze słuchu, słowniki on-line, arkusze egzaminacyjne, gry edukacyjne, testy, ćwiczenia na koncentrację, scenariusze lekcji, karty pracy, a także korzystali z dziennika elektronicznego.

(akta kontroli str. 262-300, 336-356)

Dyrektor poinformował, że ze względu na formę zdawania egzaminów zewnętrznych (egzamin maturalny, egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe) polegających na wypełnianiu arkusza zawierającego testy, zadania otwarte i zamknięte, nauczyciele stosują tradycyjne metody nauczania w oparciu o pracę z podręcznikiem, zajęcia praktyczne z przedmiotów zawodowych. Ten sposób pracy ogranicza ich zainteresowanie wykorzystaniem technik komputerowych i stron internetowych dedykowanych edukacji. Jednak w celu zainteresowania uczniów treściami podstawy programowej nauczyciele wykorzystują dostępne strony, zachęcając ich do samodzielnej pracy i zdobywania rozszerzonych wiadomości. Zdaniem Dyrektora, minusem nadmiernego oparcia procesu dydaktycznego na technikach komputerowych jest obserwowany regres w kompetencjach uczniów dotyczący płynnego czytania, odręcznego pisania i rozumienia czytanego tekstu.

Nauczyciele w ograniczonym stopniu wykorzystywali w dydaktyce cyfrowe materiały edukacyjne zamieszczone na stronach internetowych <https://it-szkola.edu.pl/>, <http://www.scholaris.pl/>, <https://epodreczniki.pl/>, <https://akademia.nask.pl/>. W okresie od 1 do 31 marca 2019 r. trzech nauczycieli posiłkowało się materiałami cyfrowymi (w postaci prezentacji multimedialnych, filmów edukacyjnych, scenariuszy lekcji) dostępnymi na ww. stronach. Materiały te były wykorzystywane w Technikum w trakcie zajęć z języka polskiego (I i II klasa), technologii gastronomicznej z towaroznawstwem (II klasa) oraz w trakcie zajęć z wychowawcą (I klasa).

Dyrektor wyjaśnił, że za proces nauczania odpowiada każdy nauczyciel i swobodnie dokonuje wyboru metod oraz dodatkowych materiałów, w tym także elektronicznych, niezbędnych do przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych. Nauczyciele często korzystają z elektronicznych wersji podręczników na nośnikach (płyty CD), zawierających dodatkowe treści. Aby podnieść stopień korzystania ze stron internetowych proponowanych przez NASK, powinna być lepsza informacja o zmianach zachodzących na tych stronach.

(akta kontroli str. 357-360)

9. Do 31 października 2018 r. Zespół Szkół wykorzystywał również łącza do sieci Internet dwóch komercyjnych firm W związku z zawarciem z NASK stałych umów o świadczenie usług OSE, umowy zwarte w 2004 r. (trzy umowy) i 2009 r. (jedna umowa) z operatorami telekomunikacyjnymi zostały przez Szkołę rozwiązane. Po 31 października 2018 r. Szkoła korzysta wyłącznie z Internetu dostarczanego poprzez sieć OSE.

(akta kontroli str. 146-154, 236-238)

10. W Zespole Szkół, wg zbiorczego zestawienia z 3 października 2018 r. (stan na 30 września 2018 r.), zatrudnionych było 41 nauczycieli w pełnym wymiarze

pracy oraz 11 w niepełnym wymiarze pracy (3,39 etatu). Na koniec maja 2019 r. w pełnym wymiarze pracy zatrudnionych było 42 nauczycieli (sześć osób przebywało na długotrwałych urloпах lub zwolnieniach lekarskich), w tym świadczących pracę: 18 nauczycieli przedmiotów ogólnych, 15 nauczycieli przedmiotów zawodowych i trzech nauczycieli wychowania fizycznego.

(akta kontroli str. 248-250, 255-258)

W *Planie Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli w Zespole Szkół* na rok szkolny 2018/2019 nie ujęto szczegółowego szkolenia z wykorzystywania cyfrowych materiałów edukacyjnych. W badanym okresie dla Rady Pedagogicznej zorganizowano dwudniowe szkolenie pn. *Nauczyciel w edukacji multimedialnej – wykorzystanie „chmury” w procesie dydaktycznym*, które odbyło się w lutym 2016 r. z udziałem 24 nauczycieli. Szkolenie to obejmowało następujące zagadnienia: tworzenie konta gmail, zasady obsługi poczty mailowej, obsługa dysku google, w tym praca z folderami, tworzenie dokumentów, przesyłanie i pobieranie plików, wspólna praca z dokumentem, udostępnianie zasobów. Dyrektor poinformował, że *pozostałe szkolenia, z których korzystali nauczyciele miały charakter indywidualny w zależności od potrzeb zgłaszanych przez zainteresowanych.*

W indywidualnych szkoleniach z zakresu *Technik informacyjno-komunikacyjnych (TIK)* uczestniczyło 11 nauczycieli (siedmiu przedmiotów ogólnych i czterech przedmiotów zawodowych), którzy wzięli udział od jednego do ośmiu szkoleń. Nauczyciele uczestniczyli m.in. w szkoleniach pn. *Cyfrowy piórnik współczesnego nauczyciela; Opracowywanie dokumentów on-line; Uczniowie w sercu cyberbezpieczeństwa; Spotkanie z e-dziennikiem – Poznaj sprawdzone praktyki wdrożeniowe; Praca w „chmurze”; Praca klasowa w formie on-line. Zastosowanie webquestów w edukacji ekonomicznej.*

(akta kontroli str. 251-254, 262-300, 306)

11. W związku z uruchomieniem OSE Szkoła otrzymała informacje i materiały szkoleniowe dotyczące zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych. Aspekty dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie, cyberprzemocy były podejmowane m.in. na spotkaniach koordynatorów pilotażu OSE, w których uczestniczył Koordynator OSE (październik, listopad 2016 r.), a także w trakcie konferencji *Niebezpieczne treści. Jak dbać o bezpieczeństwo uczniów w Internecie* (w maju 2017 r.).

W ramach programu pilotażowego nauczyciele brali udział w dwóch wideokonferencjach prowadzonych przez NASK pn.: *Bezpieczne korzystanie z Internetu w domu i szkole; Cyberprzemoc – dziecko jako świadek, sprawca i ofiara* (listopad 2016 r.). Dla uczniów wybranych klas w grudniu 2016 r. NASK przeprowadził trzy wideokonferencje pn.: *Cyberprzemoc – jak sobie z nią radzić; Jak nie dać się okraść w Internecie; Surfuję z głową – jak nie dać się owinąć w sieć (o nadużywaniu Internetu na co dzień).*

Nauczyciele i uczniowie, dwukrotnie w badanym okresie brali udział w programie finansowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej pn. *Szkolny Dzień Bezpieczeństwa Cyfrowego* (cyfrowobezpieczni.pl). W dniach od 17 do 24 maja 2018 r. i od 1 do 9 października 2018 r. odbyły się w Szkole prezentacje oraz warsztaty prowadzone przez zewnętrznych edukatorów dotyczące cyberzagrożeń i sposobów zapobiegania tym zagrożeniom. Program obejmował uczniów, kadre pedagogiczną, jak również rodziców. W wydarzeniu majowym udział wzięło 39 nauczycieli oraz 160 uczniów, w październiku – 41 nauczycieli oraz 136 uczniów. Szkoła, w związku z tymi wydarzeniami, otrzymała materiały związane z bezpieczeństwem w sieci w postaci: plakatów, broszur i filmów dla rodziców, broszur i filmów dla uczniów oraz pracowników Szkoły.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie ustalono następujące nieprawidłowości:

1. W wyniku oględzin stwierdzono niezgodność liczby urządzeń wykorzystywanych i/lub ich numerów seryjnych wskazanych w protokołach zdawczo-odbiorczych z liczbą urządzeń faktycznie wykorzystywanych w Szkole w ramach OSE, tj.:
 - brak było 11 urządzeń przekazanych przez NASK protokołami przekazania urządzeń/protokołami zdawczo-odbiorczymi, w tym:
 - 10 urządzeń przekazanych przed 30 czerwca 2018 r. w ramach programu pilotażowego (cztery konwertery, cztery przełączniki sieciowe, jeden wideoterminal, jedna karta SFP),
 - jednego urządzenia przekazanego po 30 czerwca 2018 r. (zapora USG600);
 - w Szkole znajdowały się dodatkowe dwie karty SFP, które nie występowały w protokołach zdawczo-odbiorczych.

(akta kontroli str. 167-189)

Dyrektor wyjaśnił, że urządzenia telekomunikacyjne należące do NASK i zainstalowane w szkole były przez cały czas serwisowane i monitorowane przez NASK, a ich wymiany dokonywali technicy NASK po wcześniejszym uzgodnieniu terminu. Czynności te wykonywane były samodzielnie bez udziału przedstawicieli szkoły, a o ich zakresie informowany był dyrektor w protokołach zdawczo-odbiorczych. Funkcjonowanie sieci świadczyło, że wykonane prace były zgodne z decyzjami NASK i nie były weryfikowane przez szkołę.

(akta kontroli str. 336-342)

Brak weryfikacji danych ujętych w protokołach zdawczo-odbiorczych z faktycznym stanem urządzeń przekazywanych Szkole w ramach korzystania z usług OSE był działaniem nierzetelnym.

2. Stwierdzono, że dane wprowadzone przez Szkołę do Systemu Informacji Oświatowej w zakresie wykorzystywanych w celach dydaktycznych komputerów oraz liczby urządzeń podłączonych do sieci Internet, były nierzetelne.

W Systemie Informacji Oświatowej wg stanu na 31 grudnia 2018 r.:

- podano, że 169 komputerów (w tym 40 przenośnych) wykorzystywanych było do celów dydaktycznych, mimo że jak wynika z wyjaśnień Dyrektora była to łączna liczba komputerów w Szkole,
- nie wykazano komputerów wykorzystywanych przez nauczycieli,
- podano, że wszystkie komputery (169 szt.) były podłączone do Internetu.

Do kontroli nie przedstawiono dokumentów umożliwiających określenie faktycznego stanu komputerów wykorzystywanych w Zespole Szkół wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Z ustaleń kontroli wynika, że część komputerów była niesprawna, a w styczniu, lutym i czerwcu 2019 r. nauczyciele złożyli wnioski o likwidację 16 komputerów nienadających się do dalszej eksploatacji. Dyrektor poinformował, że na dzień 12 czerwca 2019 r., według deklaracji nauczycieli i opiekunów, w Szkole było łącznie 151 komputerów. W trakcie kontroli ustalono, że nauczyciele do celów dydaktycznych wykorzystywali 30 komputerów, oraz że nie wszystkie

komputery były podłączone do sieci Internet, m.in. nie były podłączone do Internetu komputery znajdujące się w Pracowni Kształcenia Praktycznego (21 komputerów).

(akta kontroli str. 160-174, 301-305)

Dyrektor wyjaśnił, że dane zamieszczone w Systemie Informacji Oświatowej na dzień 31 grudnia 2018 r. zostały wprowadzone omyłkowo, gdyż:

- zamiast komputerów do celów dydaktycznych podano ogólną liczbę komputerów w Szkole,
- nie uwzględniono komputerów wykorzystywanych w celach dydaktycznych przez nauczycieli w rubryce *pozostałe komputery szkolne*, gdzie wskazano jedynie komputery wykorzystywane w celach administracyjnych,
- błędnie wskazano, że wszystkie 169 komputerów było podłączonych do Internetu.

(akta kontroli str. 357-360)

3. Dokumentacja związana z realizacją umowy nr 20290 z dnia 22 marca 2016 r. oraz stałych umów o świadczenie usług OSE podpisana przez przedstawicieli Szkoły była w części nierzetelnie sporządzona. W szczególności:

- a) w protokole z 28 kwietnia 2016 r., podpisanym przez Dyrektora Szkoły, w sprawie odbioru robót zleconych przez NASK firmie zewnętrznej, nie oznaczono rodzaju protokołu (końcowy/ostateczny/odbioru robót), nie oznaczono czy roboty zostały wykonane zgodnie z zatwierdzoną koncepcją techniczną pod względem technicznym (dobrze/źle/z wadami) – co należało dokonać poprzez skreślenie niepotrzebnej treści, nie zaznaczono także kiedy prace rozpoczęto i kiedy je zakończono. Dyrektor poinformował, że *protokół z 28 kwietnia 2016 r. był protokołem końcowym odbioru robót budowlanych wykonanych przez firmę (...). Nie stwierdzono usterek, a prace wykonane były terminowo i zgodnie z projektem;*
- b) brak było daty podpisania protokołu zdawczo-odbiorczego do umowy nr 20290. Dyrektor wyjaśnił, że *brak daty podpisania umowy wynika z przeoczenia;*
- c) w protokole przekazania urządzeń przez NASK z 5 września 2018 r. (urządzenia w nim wykazane znajdują się na terenie Szkoły) podano, że dotyczy on umowy nr 20290 (umowa projektu pilotażowego), mimo że umowa o tym numerze przestała obowiązywać 30 czerwca 2018 r. Dyrektor wyjaśnił, że *umowy zawsze były przygotowywane przez NASK, a terminy ich zawarcia przebiegały wg przyjętego przez NASK harmonogramu i numeracji. Prawdopodobnie nastąpiła pomyłka w numeracji umów, co nie zweryfikowano podczas podpisywania;*
- d) w protokole zdawczo-odbiorczym instalacji i urządzeń z 29 lipca 2018 r. (urządzenia w nim wykazane znajdują się na terenie Zespołu Szkół) nie podano numeru umowy, której dotyczy. Dyrektor wyjaśnił, że powyższe spowodowane było niedopatrzaniem.

(akta kontroli str. 80-81, 180, 182, 301-305, 336-342)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu wyjaśnienia z operatorem OSE rozbieżności w zakresie przekazanych Szkole urządzeń umożliwiających dostęp do sieci OSE.
2. Rzetelne wykazywanie w SIO danych o użytkowanym przez Szkołę sprzęcie komputerowym.
3. Rzetelne prowadzenie dokumentacji dotyczącej realizowanych umów o świadczenie usług OSE.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Administracji Publicznej Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, lipca 2019 r.

Kontroler
Edyta Jamioł
główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Administracji Publicznej
Dyrektor
Bogdan Skwarka

.....
podpis

.....
podpis